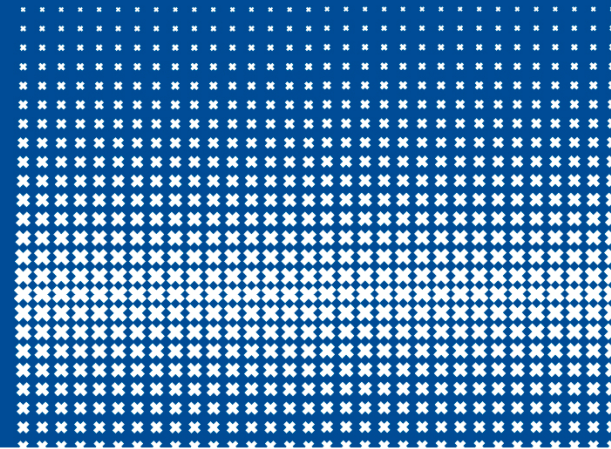

Biró Tamás

Amszterdami Egyetem, ACLC

Értelek, értelek... de miről beszélsz??

A keresztény-zsidó párbeszéd

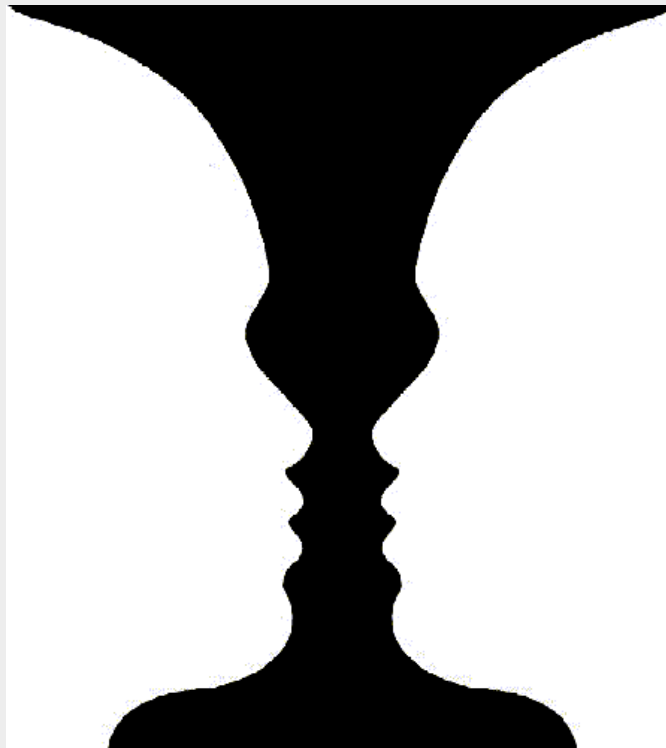
a kognitív vallástudomány perspektívájából

Áttekintés: kihívások, perspektívák, válaszok

- **Kihívások** a zsidó-keresztény dialógusban
 - Kommunikáció vs. valódi megértés
- **Perspektívák** a zsidó-keresztény dialógusban
 - Kognitív vallástudomány
- **Válaszok** a zsidó-keresztény dialógusban
 - Kognitív dekonstrukció
- **Összefoglalás**

Intellektuális vs. valódi megértés

- Intellektuális megértés
- „Valódi”, „mélyebb” megértés... ugyanott, ahol
- az érzelmek, indulatok, ösztönös reakciók, szabad asszociációk

Áttekintés: kihívások, perspektívák, válaszok

- **Kihívások** a zsidó-keresztény dialógusban
 - Kommunikáció vs. valódi megértés
- **Perspektívák** a zsidó-keresztény dialógusban
 - Kognitív vallástudomány
- **Válaszok** a zsidó-keresztény dialógusban
 - Kognitív dekonstrukció
- **Összefoglalás**

1. Kihívások:

Amikor eredménytelen a kommunikáció

1. Filoszemita keresztény közösségek a bibliai *Izráelt* szeretik bennem. Hamis képek a másikról, fogalmak félreértése.
2. Önnön identitásomat feladom a párbeszéd sikere érdekében. A másik identitását meghamisítom politikai korrektség miatt.
3. A párbeszéd hatása kevésbé sikeres „vírus”, mint az előítélet.

Válasz:

Egymás valódi megértése + ennek sikeres kommunikációja.

Áttekintés: kihívások, perspektívák, válaszok

- **Kihívások** a zsidó-keresztény dialógusban
 - Kommunikáció vs. valódi megértés
- **Perspektívák** a zsidó-keresztény dialógusban
 - Kognitív vallástudomány
- **Válaszok** a zsidó-keresztény dialógusban
 - Kognitív dekonstrukció
- **Összefoglalás**

Kognitív vallástudomány

- Vallás = *Homo sapiens* mentális (kognitív) funkciója.
- Mint például a nyelv is:
 - Középkori nyelvészet: irodalom segédtudománya
 - 19. század: nyelvészet, mint történelmi tudomány
 - Strukturalizmus: nyelv, mint társadalmi jelrendszer
 - Generatív nyelvészet: nyelv, mint biológiai jelenség

Counterintuitive ágensek (1)

- Istenek, démonok, szellemek, ősök... kognitív (elmebeli, mentális) reprezentációja (struktúrája).
- **Ágens:**
 - akarat, szándék, célirányú mozgás (és érzelmek)
- Ontológiai kategóriák:
 - Ember, állat, növény, természeti objektum, eszköz
 - Folk-elméletek: ontológiai elvárások.

Counterintuitive ágensek (2)

- **Ontológiai kategória:**

ember, állat, növény, természeti objektum, eszköz

Folk-elméletek: ontológiai elvárások:

Folk-fizika: 1 objektum 1 helyen; 1 helyen 1 objektum.

Folk-biológia: élőlény elpusztul, ha nem eszik.

Folk-pszichológia: ágens információ szerint cselekszik;
véges mennyiségű információval rendelkezik

- **Counterintuitive:** egyik ontológia kategória, de elvárást sért.

Counterintuitive ágensek (3)

- **Counterintuitive:** egyik ontológia kategória, de valamennyi ontológiai elvárást (=folk-elméleti „törvényt”) sért.
- *Maximálisan counterintuitive:* sokat sért.
- *Minimálisan counterintuitive:* keveset sért.
- Paradox: szokatlan, de nem sért ontológiai elvárást.
- *Kognitív optimum:*
 - Minimálisan counterintuitive: kis izgalom, de nem túl sok
 - → továbbadás a továbbhagyományozás láncolatában.
 - Maximálisan counterintuitive, paradox → min. count.int. lesz

Teológiaiilag korrekt vs. Intuitív vallásosság

- **Intuitív vallásosság:** törekszik a kognitív optimumra, a minimálisan counterintuitive fogalmakra (kevesebb ontológiai elvárás-sértés).
 - *A spontán gondolkodás szintje*
- **Teológiai korrektség:** tudatos szinten fenntartható maximálisan counterintuitive fogalom is.
 - *Az intellektuális tevékenység szintje*

Áttekintés: kihívások, perspektívák, válaszok

- **Kihívások** a zsidó-keresztény dialógusban
 - Kommunikáció vs. valódi megértés
- **Perspektívák** a zsidó-keresztény dialógusban
 - Kognitív vallástudomány
- **Válaszok** a zsidó-keresztény dialógusban
 - Kognitív dekonstrukció
- **Összefoglalás**

Kognitív dekonstrukció: Jézus

- Evangéliumok alapján:
 - „Ember” ontológiai kategóriája
 - Folk-elméletek sértése, például:
 - Jár a vízen (*pace* folk-fizika)
 - Feltámad (*pace* folk-biológia)
- Teológia: maximálisan counterintuitive
- Zsidóság: adott kulturális háttérrel, nem optimális.

Áttekintés: kihívások, perspektívák, válaszok

- **Kihívások** a zsidó-keresztény dialógusban
 - Kommunikáció vs. valódi megértés
- **Perspektívák** a zsidó-keresztény dialógusban
 - Kognitív vallástudomány
- **Válaszok** a zsidó-keresztény dialógusban
 - Kognitív dekonstrukció
- **Összefoglalás**

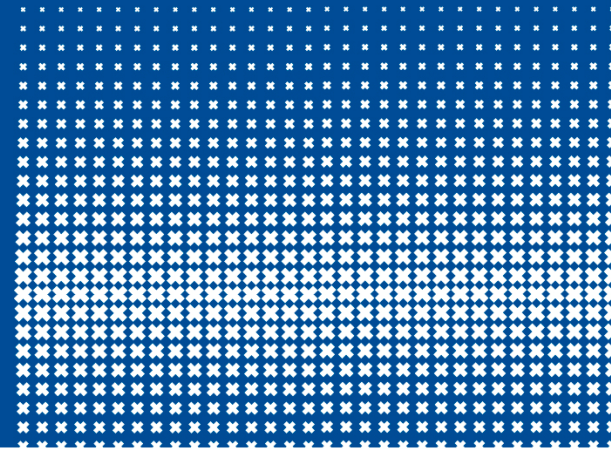

Kihívások + perspektíva = megoldás? Eredményesebb kommunikáció?

1. Filoszemita keresztény közösségek a bibliai *Izráelt* szeretik bennem. Hamis képek a másikról, fogalmak félreértése.
2. Önnön identitásomat feladom a párbeszéd sikere érdekében. A másik identitását meghamisítom politikai korrektség miatt.
3. A párbeszéd hatása kevésbé sikeres „vírus”, mint az előítélet.

Válasz: **kognitív dekonstrukció**

Egymás valódi megértése + ennek sikeres kommunikációja.

Köszönöm a figyelmet!

Biró Tamás

birot@nytud.hu, t.s.biro@uva.nl, <http://www.birot.hu/>